

Πριν από την ποίηση

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΑΤΣΗΣ, *Με το καδρόνι στα χέρια*, εκδόσεις Πανοπτικών, σελ. 48

Δραματικά φορτισμένο το ανά χείρας βιβλίο, μεταθανάτιο και μοναδικό, του 33χρονου αυτόχειρα Μιχάλη Τάτση, ο οποίος υπήρξε «αναγνωρίσιμη φυσιογνωμία του ελληνικού αναρχικού κινήματος», όπως σημειώνει ο ομήλικός του, ποιητής Ζ. Δ. Αϊναλής, που επιμελήθηκε την έκδοση.

Δεν έχω φωνή να φωνάξω και την κραυγή μου κανείς δεν θα δει. Εγώ τότε θα δαγκώσω τη γλώσσα μου βαθιά, πληγή, και θα στεγνώσω τα δάκρυα.

Επιτέλους, νεκρός, θα ουρλιάξω.

Η αυτονόητη δραματική φόρτιση εντείνεται με όσα πληροφοριακά και εισαγωγικά δηλώνει ο επιμελητής: «Επέμενε, μέχρι τέλους, να θεωρεί ότι η ποίησή του δεν θα μπορούσε να δημοσιευτεί παρά μόνον όταν εκείνος θα έκρινε ότι είχε φτάσει στην πλήρη ωριμότητά της, όταν, δηλαδή, η ζωή του, η ύπαρξή του ολόκληρη θα συνταυτιζόταν πλήρως, σαν δυο παράλληλες γραμμές που ξαφνικά εφάπτονται, με την έκφρασή του, με την έκφραση της απόλυτα προσδιορισμένης ιστορικής αυτής ζωής, με την απόλυτη –και οριστική– έκφραση της ύπαρξής του· στόχος του, έλεγε, ήταν η ειλικρίνεια του βιώματος να αποτελέσει το εφελτήριο της κοινωνικής αποδοχής. Κι αυτό, όπως αποδείχτηκε, θεωρούσε πως ήταν εφικτό μονάχα μέσω της αυτοχειρίας του, που επισφράγιζε με τον πλέον οριστικό και αμετάκλητο τρόπο, σαν την τελευταία τελεία στον κολοφώνα ενός σαρακοφαγμένου χειρογράφου, τη συνέπεια του λόγου και της πράξης του».

Θα σπείρω οχιές στον κόρφο σου, φαρμάκια θα τρυγήσεις! Θα με σκοτώσεις μια ζωή, χίλιες θα με φοβάσαι!

Η πρόθεση του κάθε ποιητή, το τι νομίζει, ή και φαντάζεται, ως προϋπόθεση, ως δραστηριότητα και ως πρόσληψη του έργου του, δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματικότητα του έργου του, δηλαδή με το τι προϋποθέτει και ανακαλεί ποιητικά, πού, πότε και αν θα λειτουργήσει, πώς θα προσληφθεί. Όμως, όλα αυτά που πιστεύει και φαντάζεται ο ποιητής έχουν μεγάλη σημασία, μόνο και μόνο γιατί αποτελούν ακριβώς τη συνθήκη για να παραχθεί το συγκεκριμένο έργο, από τον συγκεκριμένο δημιουργό. Αλλά μέχρις εκεί. Ακόμα και η λυσιτελέστερη πράξη, που θα επικυρώσει με τον δραματικότερο τρόπο την προσωπική διαδρομή του, δεν μπορεί να εγγυηθεί πως «η ειλικρίνεια του βιώματος [θ]α αποτελέσει το εφελτήριο της κοινωνικής αποδοχής», όχι φυσικά του προσώπου αλλά του έργου. Ακόμα και η ορολογία του προλογίζοντος, «ειλικρίνεια του βιώματος», «η τέχνη είναι πάνω απ' όλα πράξη πολιτική», παραπέμπει σε φθαρμένες βεβαιότητες, οι οποίες όμως κάθε τόσο επανέρχονται, αρχίζοντας τη συζήτηση πάλι απ' την αρχή.

Η ίδια η ποίηση του Μιχάλη Τάτση αποτελεί μέρος, συμβάν και στιγμιότυπο εκείνου του ιδιώματος της «πολιτικής ποίησης», που δημιουργήθηκε στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και, περνώντας μέσα από τις μεταλλάξεις της κάθε εποχής, συνεχίζει απρόσκοπτα τη διαδρομή της. Στην ουσία, πρόκειται για έναν τεράστιο όγκο προ-ποητικού υλικού, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τη συγκινησιακή φόρτιση, την πεζολογία, τον ρητορισμό, την ανοιχτά πολιτική θεματολογία, το ανεπεξέργαστο του βιώματος. Σε αυτό το ιδίωμα κατέθεσαν τον οβολό τους εκατοντάδες, ή μάλλον πα χιλιάδες αριστεροί και κοινωνικοί αμφισβητίες, όλων των γενεών και των αποχρώσεων, σχεδόν όλοι «άδοξοι που 'ναι», αλλά και αρκετοί γνωστοί, ή και υπερτιμημένοι, είτε στα πρώτα τους βήματα, όπως ο Τίτος Πατρίκιος, είτε στα μεταγενέστερα, όπως ο Μιχάλης Κατσαρός. Πιο κοντά σε μας η περίπτωση της Κατερίνας Γώγου και η έξαρση αυτού του φαινομένου στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, όλες όμως οι προηγούμενες φάσεις είχαν μια ουσιαστική διαφορά: συνήθως

επιχειρούσαν να υπερβούν την εκφραστική, δηλαδή καλλιτεχνική ανεπάρκεια, όχι απλώς προτάσσοντας την κατάφορτη σημασιών πολιτική θεματολογία, αλλά και «πιστεύοντας» ή προβάλλοντας το επιχείρημα-άλλοθι, ότι διά της ατημέλειας υπηρετείται, ειλικρινέστερα, αυθεντικότερα, και μάλλον «καλλιτεχνικότερα», ο εκάστοτε ριζοσπαστισμός της μορφής, δηλαδή ο «ελεύθερος στίχος» στα μεταπολεμικά χρόνια, η μπητ αποδιοργάνωση της ποιητικής γλώσσας στα χρόνια της μεταπολίτευσης κλπ.

Κάποιο ανάλογο επιχείρημα, δεν διακρίνω πουθενά, έστω και σαν υπόρρητη σκέψη, στο βιβλίο του Τάτση, αλλά και στα συνοδευτικά του Αϊναλή. Η ριζοσπαστική διάθεση απέναντι στην ίδια τη συνθήκη της ποίησης εξαντλείται σε κορώνες κοινωνικής κριτικής. Εκεί εξαντλείται και η όποια ποιητική πρόθεση.

Θα πάω και θα γλείψω καλά, ως να τους ξεσκατίσω πλήρως, τους κώλους του Χ. και του Ψ. και της Κ., τα περιοδικά θα αρχίσουν να εκδίδουν τα ποιήματα και τις μεταφράσεις μου, οι εφημερίδες θα αρχίσουν να γράφουν κριτικές για τα υπέροχα καινούρια βιβλία μου που θα φιγουράρουν στις λίστες των ευπώλητων, η Athens Voice θα φιλοξενεί τις συνεντεύξεις μου στις σελίδες της, θα χαριεντίζομαι με την Μπίλιω στην κρατική τηλεόραση και θα χορεύω σοβαρός ζεϊμπέκικο στις εκπομπές του Σπύρου, οι εκδοτικοί οίκοι θα εκδίδουν τα βιβλία μου χωρίς να χρειάζεται να πληρώσω εγώ για να βγάζουν αυτοί υπερκέρδος και ν' αγοράζουν οικόπεδα οι εκδότες τους στην Τήνο και την Σαντορίνη και την Ιερουσαλήμ, θα μεταφραστώ στα αγγλικά ειδική αδεία, θα πάρω το Nobel Λογοτεχνίας, θα εκλεγώ πανηγυρικά επίτιμο μέλος της Ακαδημίας Αθηνών κι εν συνεχεία θα πεθάνω από κίρρωση γαμώ το ήπαρ μου γαμώ. Κανάγιες! Το σκοτώσατε το παιδί!

Η περιοχή της ποίησης ξεκινά αρκετά πιο πέρα από εδώ, αλλά αυτό δεν αφορά τον Μιχάλη Τάτση, που έγραψε εκείνα που μπορούσε, όπως τον εξέφραζαν, ζώντας και πεθαίνοντας με τις ιδέες του και εμμονές του. Όλα σεβαστά και δικαιωμένα ως στάση ζωής. Αλλά η ποίηση δεν προκύπτει κατ' ανάγκην μέσα απ' αυτά, δεν υπόκειται ως αποτέλεσμα σε τούτες ή σε εκείνες τις επιλογές. Αυτό δε που ενοχλεί είναι η μεταθανάτια χρήση όλων αυτών και η περιφορά τους, η ελαφρά τη καρδία κατάθεση ποιητικών αξιώσεων, στο μίζερο παζάρι της «αμφισβήτησης».

Κώστας Βούλγαρης, 18/9/11,

Εφημερίδα Αυγή, ένθετο Αναγνώσεις